

DATOS IDENTIFICATIVOS

Expresión e linguaxe musical

Materia	Expresión e linguaxe musical			
Código	O05G120V01403			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Casal de la Fuente, Lucía			
Profesorado	Casal de la Fuente, Lucía			
Correo-e	lucia.casal@uvigo.gal			
Web	http://http://fcce.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	O que se espera que achegue esta materia na formación de docentes xeneralistas de educación primaria é proporcionar a formación básica para que, sen ser especialistas en educación musical, aprendan a usar e a integrar a música nas actividades e desenvolvan a sensibilidade necesaria relativa á expresión musical e á creación artística. Polo tanto, familiarizáremos con propostas pedagóxico-musicais para a percepción auditiva e a expresión musical, así como tentaremos mellorar o dominio da lectura e da linguaxe musical, provendo recursos e bases psicopedagóxicas sólidas nas que fundamentar as decisións educativas, alén de completar a propia formación musical. As actividades fundamentais que se farán xirarán arredor da práctica instrumental de cancións sinxelas, do canto e de danzas grupais, así como do xogo musical para o fomento da creatividade. Farase especial fincapé no exercicio da relaxación, da respiración e da fonación, posto que a voz é a ferramenta que todo profesorado deba saber usar con corrección. Evolucionarase da representación non convencional do son á representación convencional da música, deténdonos na educación rítmica e no deseño de propostas didácticas interdisciplinares, alicerzadas no currículo oficial, dirixidas a alumnado de entre 5 e 12 anos de idade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
C53	Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde as artes
C54	Coñecer o currículo escolar da educación artística, nos seus aspectos plástico, audiovisual e musical

C55	Adquirir recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades musicais e plásticas dentro e fóra da escola
C56	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática relativos ao ámbito de estudo
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Lideranza
D21	Iniciativa e espírito emprendedor

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Identificar e manexar os principais elementos constitutivos da linguaxe musical, dun xeito teórico-práctico.	A2		C54 C56	D1 D2 D7 D16 D18
2. Coñecer as diferentes metodoloxías para o ensino musical, e ser capaz de aplicalas dun xeito práctico nas aulas de educación primaria.	A2 A3 A4	B2 B3 B4	C53 C55 C56	D1 D2 D9 D10 D18
3. Coñecer e manexar diversos instrumentos para a súa aplicación nas aulas de educación primaria. Instrumental Orff.	A5	B4	C53 C55	D9 D12 D16 D17 D18
4. Comprender a importancia do uso da canción como elemento expresivo, e saber empregar técnicas para o seu ensino-aprendizaxe.	A4 A5	B2 B4	C53 C55 C56	D2 D7 D9 D10 D12 D16 D18
5. Saber empregar os recursos didácticos axeitados para a formación rítmica, o movemento e a danza nas aulas de primaria.	A4 A5	B2 B3 B4	C53 C55 C56	D2 D9 D10 D12 D13 D15 D17 D18 D19 D21
6. Valorar a importancia e manexar recursos básicos da audición musical activa.	A3 A4 A5	B2 B4	C53 C55 C56	D1 D9 D10 D13 D18

7. Ser quen de deseñar, pór en práctica e avaliar propostas de intervención educativa nunha aula de educación primaria, empregando diversos elementos da expresión e da linguaxe musical.	A1	B2	C53	D1
	A2	B4	C54	D2
	A4	B8	C55	D5
		B11	C56	D7
				D8
				D9
				D10
				D12
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D21

Contidos

Tema	
1. A música na educación primaria.	1.1. A música na infancia. 1.2. O son e os seus parámetros. 1.3. A voz e o corpo como primeiros instrumentos.
2. Contidos básicos da linguaxe musical: teoría e práctica.	2.1. A representación do son e da música: do non convencional ao convencional. 2.2. A métrica, o ritmo e os compases. Breve introdución á lectura musical. 2.3. A melodía e a harmonía. Breve introdución ás escalas, intervalos e acordes. 2.4. Elementos expresivos da música.
3. Recursos e propostas didácticas para primaria.	3.1. Instrumentos musicais. 3.2. Recursos e principais propostas psicopedagóxicas para a educación musical en primaria. 3.3. O papel da música no deseño de propostas didácticas holísticas para primaria.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Traballo tutelado	4	10	14
Lección maxistral	14.5	36.5	51
Obradoiro	10	20	30
Resolución de problemas	2	0	2
Prácticas con apoio das TIC	6	12	18
Presentación	2	6	8
Seminario	2	2	4
Prácticas de laboratorio	10	10	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Determinación de coñecementos previos e de aptitudes e actitudes do alumnado cara á materia. Exposición da folia de ruta do curso.
Traballo tutelado	Elaboración de traballos cooperativos dirixidos polo profesorado, que poden implicar a aprendizaxe-servizo, eTwinning etc.
Lección maxistral	Exposición dos contidos teórico-prácticos da materia e das directrices para a elaboración de traballos.
Obradoiro	Desenvolvemento de actividades participativas e en equipo, técnicas de ensino-aprendizaxe cooperativas; e deseño, implementación e avaliación de actividades artísticas para primaria.
Resolución de problemas	Aplicación dos coñecementos teórico-prácticos en traballos, propostas de aula, probas etc.
Prácticas con apoio das TIC	Presentación e práctica con soporte lóxico para a educación musical.
Presentación	Presentacións individuais e grupais preparadas polo alumnado.
Seminario	Orientacións e reflexións conxuntas: dúbidas, consultas e seguimento das tarefas (que requirirán do traballo autónomo do alumnado, tanto na aula como fóra dela), noticias de actualidade, dilemas que comporta a educación musical no s. XXI etc.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Seminario	Atención grupal ou individual nas clases ou nas titorías, previo acordo entre o alumnado e o profesorado. O alumnado Asistente solicitará as titorías ao profesorado en clase (nas sesións presenciais, nunca por e-mail) para fixar, de ser necesaria, unha titoría individual ou grupal fóra das aulas regulares da materia.
-----------	--

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Elaboración de tarefas e traballos en equipo, que poden implicar a aprendizaxe-servizo, eTwinning en colaboración con centros doutros países etc.	25	A1 A2	B2 B4 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D1 D2 D5 D7 D8 D9 D10 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21
Obradoiro	Asistencia, seguimento, participación e aproveitamento das sesións prácticas (Sesións B).	15		B2 B4 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D1 D2 D5 D7 D8 D9 D10 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Resolución de problemas	Desenvolvemento dunha proba individual teórico-práctica.	25		B2 B8	C53 C54 C55 C56	D2 D5 D7 D8 D13 D14 D16 D17 D18

Presentación	Presentación e defensa de traballos grupais e individuais tanto obrigatorios como opcionais, de ser o caso, para aprobar a materia.	25	B2 B3 B4 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D1 D2 D5 D7 D8 D9 D10 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21
Prácticas de laboratorio	Realización dunha proba práctica grupal.	10	B2 B4 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D2 D5 D7 D8 D9 D12 D13 D15 D16 D17 D18 D19 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

O cadro anterior recolle os criterios de avaliación para alumnado Asistente, isto é, alumnado que non falta a máis de 3 clases das Sesións B (ou sexa, que cumpre co 80% de asistencia ás Sesións B), xustificadas ou sen xustificar. Isto significa que para ter a consideración de Asistente pódese faltar a un máximo de 3 clases das Sesións B. Desas 3, cada falta sen xustificar penalizará -0.1 puntos no apartado de ☐Obradoiro: Asistencia, seguimento, participación e aproveitamento das sesións prácticas (Sesións B)☐. Se se pode xustificar a falta, a ausencia non penaliza. Os xustificantes nunca se entregarán por correo electrónico: mostraranse á profesora coordinadora da materia en calquera das sesións presenciais. A asistencia e participación ás Sesións A non puntúa na cualificación final. Non obstante, resulta indispensable asistir a elas para o bo aproveitamento da materia, especialmente de cara á asunción e comprensión dos contidos e de cara a poder seguir o ritmo das Sesións B sen dificultades. Asistir ás Sesións A tamén favorecerá a calidade da participación e das achegas individuais que o alumnado faga nas Sesións B que, xunto coa actitude, terase moi en conta para avaliar o antedito apartado.

AVALIACIÓN PARA ASISTENTES:(1) Proba teórico-práctica individual: 25% (2) Proba práctica grupal: 10% (3) Traballos grupais: 25% (4) Presentacións: 25% (5) Asistencia e participación nas Sesións B: 15%

Para o alumnado que opte por ser Non Asistente, as porcentaxes para o cálculo da cualificación final da materia serán as seguintes:

AVALIACIÓN PARA NON ASISTENTES:(1) Proba teórico-práctica individual: 25% (2) Proba práctica grupal: 10% (3) Traballos grupais: 40% (4) Presentacións: 25%

É necesario aprobar os apartados 1, 2 e 3 da avaliación para superar a materia (isto é, acadar un 5 sobre 10), tanto para Asistentes como para Non Asistentes. Se algún destes tres apartados non se aproban nunha convocatoria dada, a cualificación desta será o sumatorio das diferentes partes da avaliación dividido entre dous.O alumnado que opte pola opción de Non Asistente deberá comunicalo ao profesorado a través de correo electrónico nos primeiros 15 días de clase. Coa lista de alumnado Non Asistente, o profesorado conformará equipos de traballo e publicaraos na aula virtual da materia xunto coas instrucións para a elaboración de tarefas, co fin de que cada equipo se poida organizar para realízalas. Publicada a conformación dos equipos, o alumnado implicado debe establecer o primeiro contacto entre si a través de Moovi. Unha vez se entra na aula virtual da materia, pícase arriba á dereita, na icona do globo, e ponse o nome da persoa á que se quere escribir encima de ☐Buscar☐. A continuación pícase no nome e abaixo escríbese a mensaxe. Finalmente dáselle a ☐Enviar☐, e a partir de aí cada equipo pode establecer as canles de comunicación que desexe. Para que isto funcione é necesario que todo o alumnado estea activo en Moovi.O alumnado que ao longo do semestre perda o dereito de avaliación continua por superar o máximo de 3 faltas ás Sesións B debe pórse en contacto coa coordinadora da materia tan pronto como se vexa nesta circunstancia. Neste caso, o profesorado determinará a procedencia de seren avaliado de acordo á avaliación establecida para Non Asistentes. De ser o caso, este alumnado será integrado nun equipo de traballo de Non Asistentes,

sempre que sexa posible. De non ser posible, e dado que a maioría das tarefas de avaliación para Non Asistentes deben realizarse en equipo e deben ser entregadas nunhas datas concretas, as tarefas grupais de avaliación obrigatoria que non se poidan entregar en equipo en primeira oportunidade, faranse en segunda o oportunidade. Se se dan as circunstancias, a participación de alumnado Asistente en actividades artísticas fóra das aulas regulares da materia (por exemplo, conmemoracións organizadas pola Facultade), suporá a obtención dun comodín de ata +0.3 puntos a sumar individualmente na cualificación final sempre que os apartados de avaliación 1, 2 e 3 estean aprobados. OBSERVACIÓNS: a. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. b. As datas oficiais dos exames poden consultarse na páxina web da Facultade, na ruta Docencia -> Exames. A convocatoria e as instrucións para as probas prácticas da materia anunciaranse na aula virtual da materia. c. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT). d. Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cremades Andreu, Roberto, **Didáctica de la educación musical en Primaria**, Paraninfo, 2017

Giráldez Hayes, Andrea (Coord.), **Didáctica de la música en primaria**, Síntesis, 2014

Pascual Mejía, Pilar, **Didáctica de la Música**, Colección Didáctica Primaria, Pearson-Prentice Hall, 2010

Prego Fernández, Luís, & Cobos Martínez, Serxio, **Para cantar e bailar**, Cumio, 2008

Wuytack, Jos, & Boal Palheiros, Graça, **Audición Musical Activa**, Associação Wuytack de Pedagogia Musical, 1996

Bibliografía Complementaria

Garrido Cano, Dolores Concepción, **La educación musical en educación primaria a partir de las fiestas, celebraciones y conmemoraciones. Hacer música para unir a toda la comunidad educativa**, 5, 80-89, Eufonía, 2011

Gómez Espinosa, Juan, **Didáctica de la música. Manual para maestros de Infantil y Primaria**, UNIR Editorial, 2015

de la Calle Maldonado de Guevara, María Luisa, **La participación en coros escolares como desarrollo de la motivación para cantar en la educación primaria y secundaria**, Universidad Complutense de Madrid, 2016

Hemsey de Gainza, Violeta, **El rescate de la pedagogía musical. Conferencias-escritos-entrevistas (2000-2012)**, Lumen, 2013

Holden, Hilary, & Button, Stuart, **The teaching of music in the primary school by the non-music specialist**, 23(1), 23-38, British Journal of Music Education, 2006

McPherson, Gary E., & Graham F. Welch (Eds.), **Music Learning and Teaching in Infancy, Childhood, and Adolescence. An Oxford Handbook of Music Education**, Oxford University Press, 2018

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Aspectos didácticos e organizativos da educación especial/O05G120V01934

Didáctica das ciencias sociais/O05G120V01503

Educación ambiental para o desenvolvemento/O05G120V01901

Educación artística/O05G120V01902

Educación física e a súa didáctica na educación primaria/O05G120V01601

Innovación e investigación didáctica/O05G120V01504

Literatura infantil e xuvenil/O05G120V01910

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Didáctica das artes plásticas e visuais/O05G120V01401

Lingua galega/O05G120V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación primaria/O05G120V01201

Educación: Fundamentos didácticos e organizativos do ensino/O05G120V01101

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación primaria/O05G120V01202

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe escolar/O05G120V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 6 a 12 anos/O05G120V01103

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G120V01105

Aprendizaxe e desenvolvemento da motricidade na educación primaria/O05G120V01301

Outros comentarios

a. Debido á importante carga práctica da materia, é altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais,

tanto ás Sesións A como ás Sesións B.

b. Esta materia forma parte do Proxecto de Innovación Docente da Facultade de Educación e Traballo Social, do Programa de materias English-Friendly (Programa de internacionalización lingüística da UVIGO), e do ciclo integrado do Programa Universitario de Maiores da UVIGO.

c. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

d. É necesario consultar a aula virtual da materia ao menos unha vez por semana, así como ter activo o correo electrónico institucional da UVIGO e usalo para as comunicacións co profesorado. Co fin de asegurar a privacidade e garantir a identidade, non se atenderán mensaxes electrónicas enviadas dende contas alleas ás da UVIGO.

e. Os traballos deberán ser orixinais. A detección de plaxio ou copia de traballos suporá o suspenso na convocatoria correspondente. Agás na realización de traballos coordinados entre materias, un mesmo traballo non poderá ser utilizado para varias materias a efectos de avaliación.

f. Dentro da lóxica do camiño cara a sociedades máis inclusivas e igualitarias, e seguindo os principios de igualdade cos que está comprometida esta universidade, recoméndase facer uso da linguaxe inclusiva (especialmente no referido a colectivos vulnerables) e non sexista tanto nos traballos como nas producións orais.
